

Twintig procent voerhek is voldoende

Een nieuw zelfsluitend voerhek of toch slechts een keerbuis? Veehouders die nieuw willen bouwen of willen verbouwen, komen voor deze keuze te staan. Beide hebben zowel voor- als nadelen. Misschien dat daarom een combinatie wel de beste oplossing is.

Tekst en foto's: Anne Hiemstra

Vanwege de lagere kosten kiezen veehouders bij nieuwbouw tegenwoordig ook wel voor de montage van een of twee keerbuizen, in plaats van een compleet voerhek. De dieren kunnen zo heel gemakkelijk bij het voer komen. Ze hoeven niet eerst de kop ergens doorheen te steken, voordat ze kunnen vreten. Ook tijdens het vreten hebben de koeien een grote bewegingsvrijheid. Als het voer een meter verderop lekkerder lijkt, kan een koe er zo naar toe, zonder eerst de kop uit het voerhek te moeten halen, om hem er even later weer door te steken.

■ Separeren en vastzetten

De grote bewegingsvrijheid is prachtig voor de koe, maar voor de veehouder vooral bewerkelijk. Bijvoorbeeld bij een koppelbehandeling. Onder een keerbuis kun je de dieren niet vast-

zetten en dus zal dit anders opgelost moeten worden. Dat kan door een separatieruimte te maken met daarin een voerhek en enkele ligboxen, zoals op het melkveebedrijf van de maatschap Van Gosliga in Schettens. Koeien die de dierenarts op dracht moet controleren, sturen de veehouders vanuit de melkstal automatisch naar deze aparte ruimte met voerhek. Eric Pijnappels, bouwadviseur bij DLV, geeft aan dat in zo'n situatie een voerhek langs 20 tot 25 procent van de voergang voldoende is. Jaap Sloff van De Boer Stalinrichtingen is echter van mening dat een voerhek langs de volledige voergang nodig is. Dit om de koeien na het melken tijdelijk vast te kunnen zetten, om zodoende mastitis tegen te gaan. Als de slotgaten van de spenen weer gesloten zijn, kunnen de dieren los, waarna ze kunnen gaan liggen. Lang niet elke veehouder zet echter zijn koeien vast na het melken, meent Eric Pijnappels.

Het nadeel van vastzetten is namelijk dat de koeien die het eerst zijn gemolken veel langer vast moeten staan dan de dieren die het laatst uit de melkstal komen. Voor degene die toch wil voorkomen dat de dieren direct na het melken gaan liggen, heb je volgens Pijnappels geen voerhek nodig. "Een keerbuis volstaat wanneer de stalindeling erop aangepast is, bijvoorbeeld in een meerrijig stalconcept. En eigenlijk moet je het nog anders bekijken. Door ervoor te zorgen dat er direct na het melken voldoende smakelijk voer voor de koeien klaar ligt, gaan de koeien uit vrije wil eerst vreten, voordat ze gaan liggen."

■ Keerbuis op afstand

Het is belangrijk de bovenste keerbuis niet precies boven het muurtje, direct aan de standpalen te bevestigen, maar een eindje de voergang op. Anders drukken de koeien

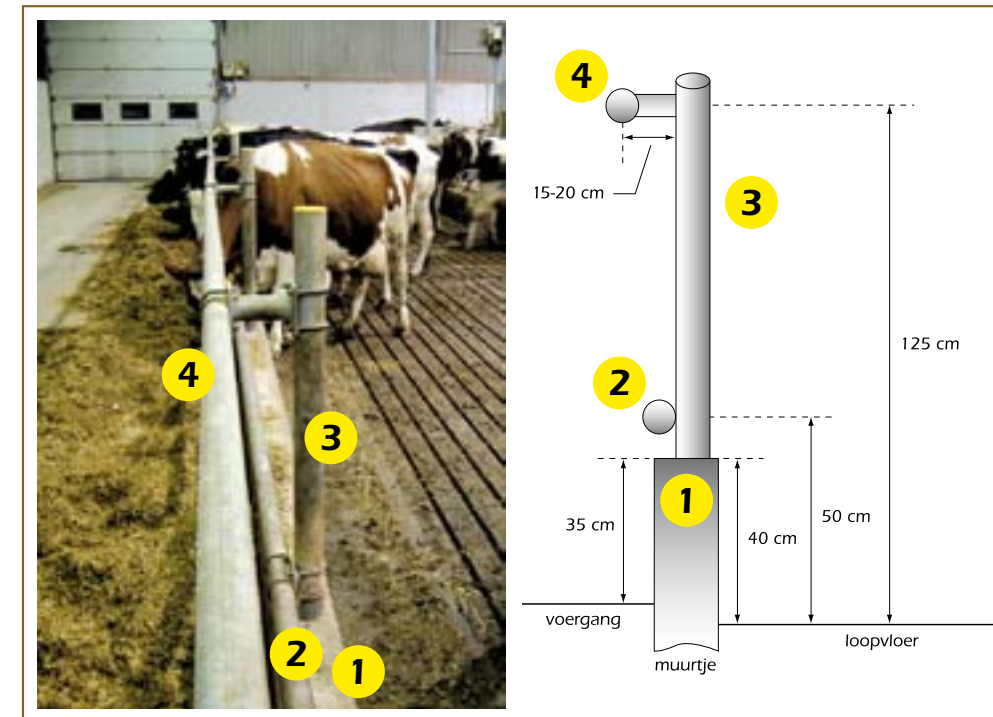
er namelijk te veel tegenaan, waardoor er uiteindelijk pijnlijke, dikke bulten in de nek ontstaan. Om deze reden heeft melkveehouder Jasper Spierings uit Oss tussen de standpalen en de bovenste keerbuis, stukjes buis van zo'n 15 cm lengte gemonteerd. Naast een keerbuis heeft Spierings ook een stuk zelfsluitend voerhek langs de voergang, zodat hij koeien kan opsluiten voor de bedrijfsbegeleiding. Bij binnenkomst van zijn stal valt onmiddellijk op dat vrijwel alle koeien ervoor kiezen onder de keerbuis te gaan vreten. Het voerhek blijft praktisch onaangeroerd.

Een nadeel van een keerbuis is dat koeien gemakkelijker voer de loopvloer optrekken. Als een koe bijvoorbeeld een hap kuilvoer neemt en direct daarna wegloopt, zal een groot deel op de loopvloer vallen en worden vertrap. Het gevaar van voerverlies ligt met name op de loer bij langstengelig materiaal. Een koe die een hap gehakselde graskuil neemt, zal veel minder morsen. Ook de hoogte van het muurtje en de hoeveelheid voer die in één keer wordt verstrekt is van belang. Een laag muurtje met een grote hoeveelheid voer erachter, zal veel meer vermorsing geven dan een wat hoger muurtje en minder voer in de voergang.

Jasper Spierings merkt dat de koeien weinig voer vermorsen. De enige manier waarop koeien wel eens voer willen vermorsen, is door met hun kop omhoog te slaan, waardoor ze het voer op hun eigen rug gooien. "Omdat de bovenste keerbuis een eindje de voergang op is geplaatst, zit deze buis precies boven de koeienkoppen. Het met de kop omhoog gooien van het voer willen ze dus wel laten."

■ Grazers

Omdat het voer gemakkelijker te benaderen is, ligt de voeropname volgens Eric Pijnappels bij een geluidsarme keerbuis hoger dan bij een (klapperend) voerhek. Ook vaarzen en ranglage koeien vreten gemakkelijker onder een

Als de bovenste keerbuis voldoende ver naar voren zit, vormen bulten in de nek meestal geen probleem.

Legenda: 1 muurtje, 2 onderste keerbuis, 3 standpaal, 4 bovenste keerbuis.

keerbuis, hoewel de meningen hierover verdeeld zijn. Jaap Sloff merkt op dat de dieren weliswaar makkelijker kunnen wegvlugten, maar dat ze ook sneller verdrongen zullen worden. Gelein Biewenga, onderzoeker bij het Praktijkonderzoek, spreekt in dit kader over zogenoemde 'grazers', dominante koeien die langs de keerbuis lopen, hier en daar een hap nemend en onderweg alle dieren op hun pad weggajend. De veehouders Van Gosliga en Spierings ervaren juist dat vaarzen onder druk van dominante koeien makkelijker doorvreten, doordat zij slechts een stap opzij hoeven te zetten. "Voorheen jaagden bazige koeien de vaarzen soms met geweld uit het voerhek. De vaarzen trokken de kop snel

terug, met een zere kop en oren als gevolg. Het gevolg daarvan was weer dat ze terughoudend waren in het opnieuw gaan vreten", aldus Van Gosliga, die zeer tevreden is over de keerbuis. Ook heeft hij gemerkt dat het aantal oormerken dat kwijtraakt nu duidelijk lager is. "En bovendien kunnen er enkele koeien meer op dezelfde afstand vreten. In de 70 m lange stal zullen dat ongeveer 3 tot 4 koeien zijn."

■ Afstelling

Een veehouder die ervoor kiest om een keerbuis langs zijn voergang te installeren, moet goed nadenken over de afstelling. Zo belemmert een te lage bovenste keerbuis de koeien in het vreten, maar zorgt een te hoge ervoor dat de koeien de voergang op kunnen komen. Overigens is het raadzaam de standpalen van de keerbuis op een zodanige onderlinge afstand te plaatsen dat er eventueel nog een voerhek in past.

Al met al lijkt een veehouder die kortstengelig ruwvoer voert en de mogelijkheid heeft tot separeren, prima overweg te kunnen met een inrichting met alleen keerbuizen, mits de afstellingen goed zijn. Naast de voordelen van een grotere vrijheid voor de koeien en een betere beschikbaarheid van het voer, is het belangrijkste voordeel natuurlijk de kostenbesparing. Eric Pijnappels schat dat een inrichting met twee keerbuizen per vreetplaats 20 tot 25 euro kost, waar een voerhek per 65 cm al gauw 50 euro zal kosten. ■

Voor- en nadelen van een keerbuis ten opzichte van een voerhek

Voordeel keerbuis

Gemakkelijk toegankelijk.

Kostenbesparend.

Hogere voeropname.

Minder verdringing, meer vrijheid.*

Rustiger, geen geklapper van voerhek.

Per meter kunnen meer koeien vreten.

Nadeel keerbuis

Vangen en vastzetten onmogelijk.

Kan bulten in nek veroorzaken.**

Hakselen noodzakelijk, anders vermorsing.

Dominante koeien verjagen anderen.*

Koeien kunnen op de voergang komen.**

Tijdelijk vastzetten na melken onmogelijk.

* De meningen zijn verdeeld. De een denkt aan meer verdringing bij slechts een keerbuis door de prominenter aanwezigheid van dominante koeien, terwijl de ander aan minder verdringing denkt, doordat ranglage koeien makkelijker een stap opzij kunnen zetten en zo toch kunnen blijven vreten.

**Bij foutieve afstelling.